

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annetun lain muuttamisesta sekä Itämeren alueen merellisen ympäristön suojelua koskevan yleissopimuksen IV liitteen muutoksen eräiden määräysten hyväksymisestä

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annettua lakia. Ehdotetulla muutoksella pantaisiin täytäntöön Itämeren alueen merellisen ympäristön suojelukomission (Helsingin komissio) maaliskuussa 1998 hyväksymä alusten ilmoitusvelvollisuutta koskeva suositus samoin kuin komission samassa yhteydessä hyväksymä alusjätteiden jättöpakkoa koskeva Itämeren alueen merellisen ympäristön suojelua koskevan yleissopimuksen IV liitteen muutos.

Lain aluksiin kohdistuvia täytäntöönpanotoimia koskevia säännöksiä ehdotetaan täsmennettäväksi sekä muutettavaksi siten,

että mahdollistetaan alusjätteiden jättöpakon valvonta.

Esityksessä ehdotetaan myös, että eduskunta hyväksyisi ne Itämeren alueen merellisen ympäristön suojelua koskevan yleissopimuksen IV liitteen muutoksen määräykset, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Itämeren alueen merellisen ympäristön suojelua koskevan yleissopimuksen IV liitteen muutos tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2000, jollei 1 päivään heinäkuuta 1999 mennessä yksikään sopimuspuolista ole vastustanut muutosta. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan asetuksella säädettävänä ajan-kohtana.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu
ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
YLEISPERUSTELUT	3
1. Nykytila	3
1.1. Lainsäädäntö	3
1.2. Kansainvälinen sääntely	3
2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	4
2.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi	4
2.2. Keskeiset ehdotukset	4
3. Esityksen vaikutukset	4
3.1. Taloudelliset vaikutukset	4
3.2. Ympäristövaikutukset	4
4. Asian valmistelu	4
4.1. Valmisteluvaiheet ja -aineisto	4
4.2. Lausunnot	5
5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	5
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	5
1. Lakiehdotuksen perustelut	5
2. Tarkemmat säännökset	8
3. Voimaantulo	8
4. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus Helsingin sopimuksen muutoksen hyväksymiselle	8
LAKIEHDOTUS	9
Laki aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annetun lain muuttamisesta	9
LIITTEET	11
Rinnakkaisteksti	11
Asetus aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annetun asetuksen muuttamisesta (luonnos)	14
Itämeren alueen merellisen ympäristön suojelua koskevan yleissopimuksen IV liitteen muutoksen teksti	17

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Lainsäädäntö

Aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annetun lain (300/1979), jäljempänä alusjätelaki, tarkoituksena on ehkäistä alusten tavanomaisesta toiminnasta aiheutuvaa vesien pilaantumista kieltämällä vahingollisten aineiden päästäminen aluksesta veteen. Laissa kielletään öljyn tai öljypitoisen seoksen sekä vaarallisten nestemäisten aineiden samoin kuin käymäläjätteiden päästäminen veteen Suomen vesialueella ja suomalaisesta aluksesta myös Suomen aluevesien ulkopuolella. Lain mukaan myös kiinteän jätteen poistaminen aluksesta veteen on kielletty Suomen vesialueella ja suomalaisesta aluksesta myös Suomen aluevesien ulkopuolella.

Satamille asetetaan laissa velvollisuus huolehtia siitä, että satamissa on riittävät vastaanottolaitteet öljypitoisten jätteiden ja seosten, vaarallisia nestemäisiä aineita sisältävien jätteiden ja seosten sekä käymäläjäteveden ja kiinteän jätteen vastaanottamiseksi. Vastaanotto on järjestettävä niin, ettei aluksille aiheudu tarpeetonta viivytystä.

Tarkemmat säännökset asiasta on annettu aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annetulla asetuksella (635/1993), jäljempänä alusjäteasetus.

Alusjätelain ja -asetuksen säännökset perustuvat muun muassa alusten aiheuttaman meren pilaantumisen ehkäisemisestä vuonna 1973 tehtyyn kansainväliseen yleissopimukseen liittyvään vuoden 1978 pöytäkirjaan (SopS 51/1983) eli MARPOL 73/78 -yleissopimukseen, jäljempänä MARPOL-yleissopimus, sekä Itämeren alueen merellisen ympäristön suojelua koskevaan yleissopimukseen (SopS 12/1980), jäljempänä Helsingin sopimus.

Alusjätelain mukaan merenkuluntarkastajalla on tietyn edellytyksin oikeus aluksen ollessa satamassa tai ankkurissa Suomen vesialueella tarkastaa alus, kieltää aluksen matka sekä ottaa näytteitä alukselta. Myös merivartioviranomaisella ja poliisilla on oikeus

ottaa näytteitä alukselta sekä näytteiden ottamista varten tarvittavaksi ajaksi keskeyttää aluksen matka. Toimenpiteet koskevat vain soveltuvin osin puolustuslaitoksen ja rajavartiolaitoksen aluksia, ja ne on aina suoritettava siten, ettei alukselle aiheudu tarpeetonta viivytystä.

1.2. Kansainvälinen sääntely

Itämeren alueen rantavaltiot tekivät vuonna 1974 Helsingissä Itämeren alueen merellisen ympäristön suojelua koskevan yleissopimuksen eli Helsingin sopimuksen, joka tuli voimaan vuonna 1980. Helsingin sopimuksen tarkoituksena on Itämeren pilaantumisen ehkäiseminen. Sopimus sisältää määräyksiä muun muassa alusten aiheuttaman meren pilaantumisen ehkäisemisestä (7 artikla ja IV liite).

Itämeren alueen merellisen ympäristön suojelukomissio, jäljempänä Helsingin komissio, hyväksyi 19. vuosikokouksessaan maaliskuussa 1998 joukon suosituksia, joiden tavoitteena on ehkäistä alusten laittomia päästöjä Itämerellä. Suositukset käsittelevät muun muassa yhtenäisen maksujärjestelmän luomista satamille (niin sanottu ei erityismaksua -järjestelmä eli järjestelmä, jossa aluksilta aina peritään jätemaksu riippumatta siitä, jättävätkö ne jätteitä), alusten ilmoitusvelvollisuutta ennen satamaan saapumista sekä satamien jätehuoltosuunnitelmien laatimista. Maksujärjestelmää koskeva suositus tulisi panna täytäntöön 1 päivään tammikuuta 2000 mennessä.

Lisäksi Helsingin komissio hyväksyi samassa yhteydessä suosituksen, jolla muutetaan Helsingin sopimuksen IV liitettä siten, että käymäläjätevesiä koskevat sopimuksen määräykset ulotetaan koskemaan myös MARPOL-yleissopimuksen soveltamisalan ulkopuolelle jääviä pienveneitä ja huviveneitä (uusi 7 a sääntö). Lisäksi IV liitteeseen lisättiin uusi 8 a sääntö, jonka mukaan alusten on aina jätettävä jätteensä satamaan ennen satamasta lähtöä. Poikkeuksia jättopakosta voidaan myöntää esimerkiksi lyhyitä matkoja tekeville matkustaja-aluksille.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi

Helsingin komission hyväksymien suositusten tavoitteena on Itämeren alueella aluksilta tapahtuvien laittomien päästöjen ehkäiseminen. Helsingin sopimuksen IV liitteen sisällytetyn aluksia koskevan alusjätteiden jättöpakon avulla pyritään siihen, että aluksilla olisi merimatkan aikana mahdollisimman vähän jätteitä ja että jätekuorma jakaantuisi mahdollisimman tasaisesti Itämeren rantavaltioiden kesken.

Alusten alusjätteitä koskeva ilmoitusvelvollisuutta koskeva suositus helpottaa satamien varautumista jätteiden vastaanottamiseen. Esityksessä ehdotetaan alusjätelain säännösten muuttamista siten, että täytäntöönpanotaiisiin Helsingin komission alusten ilmoitusvelvollisuutta koskeva suositus. Lisäksi alusjätelakiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että Suomi voisi hyväksyä Helsingin sopimuksen IV liitteen muutoksen, jolloin alusten olisi jätettävä jätteensä satamaan aina ennen satamasta lähtöä. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi myös muun muassa jättöpakon valvonnan mahdollistava ennaltaehkäisevää pysäytysoikeutta koskeva säännös.

2.2. Keskeiset ehdotukset

Alusjätelain muuttamista koskevassa esityksessä ehdotetaan lain säännösten muuttamista siten, että Suomessa täytäntöönpanotaiisiin Helsingin komission alusten ilmoitusvelvollisuutta koskeva suositus. Lisäksi alusjätelakiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että Suomi voisi hyväksyä Helsingin sopimuksen IV liitteen muutoksen, jolloin alusten olisi jätettävä jätteensä satamaan aina ennen satamasta lähtöä. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi myös muun muassa jättöpakon valvonnan mahdollistava ennaltaehkäisevää pysäytysoikeutta koskeva säännös.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Taloudelliset vaikutukset

Alusjätteiden jättöpakko saattaa aiheuttaa sellaisille aluksille, jotka eivät voi saada poikkeusta jättöpakosta, lisääntyneitä kustannuksia, koska aluksen tulee jättää jätteen satamaan aina ennen satamasta lähtöä eikä alus enää voisi valita, mihin satamaan jätteen jättää.

3.2. Ympäristövaikutukset

Lakiin lisättäväksi ehdotetuilla alusjätteiden jättöpakkoa ja alusten ilmoitusvelvollisuutta koskevilla säännöksillä on tavoitteenä Itämeren merellisen ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen. Jättöpakko ja ilmoitusvelvollisuus ovat keinoja, joilla pyritään edistämään alusjätteiden toimittamista maihin. Jättöpakko täydentää ja tiukentaa voimassa olevaan alusjätelakiin sisältyvää vahingollisten aineiden päästökieltoa.

Ehdotuksessa pyritään lisäksi selkeyttämään aluksiin kohdistuvia päästöjen valvontaan liittyviä täytäntöönpanotoimivaltuuksia. Tällä tavoin pyritään tehostamaan päästöjen valvontaa Suomen vesialueella. Ehdotuksessa myös parannetaan viranomaisen mahdollisuuksia ennaltaehkäisevään valvontaan siten, että viranomaisille annettaisiin tietyn edellytyksin mahdollisuus pysäyttää alus, jos on perusteltua syytä epäillä, että aluksen matkaan liittyy välitön vesien pilaantumisen vaara.

Ehdotuksella pyritään alusten laittomien päästöjen vähenemiseen sekä päästöjen valvonnan tehostumiseen. Ehdotuksella on siten ympäristönsuojelun kannalta myönteisiä vaikutuksia.

4. Asian valmistelu

4.1. Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Esitys on valmisteltu virkatyönä liikenne ministeriössä. Esityksestä on neuvoteltu ulkoasiainministeriön, ympäristöministeriön ja merenkululaitoksen kanssa.

Ympäristöministeriön 17 päivänä elokuuta 1998 asettama työryhmä (alusjätetyöryhmä) on selvittänyt ei erityismaksua -järjestelmän käyttöönoton vaatimia toimenpiteitä ja lainsäädännön muuttamista koskevia velvoitteita. Työryhmässä on käsitelty myös Helsingin sopimuksen alusjätteiden jättöpakkoa koskevaa muutosta sekä Helsingin komission alusten ilmoitusvelvollisuutta koskevaa suositusta. Työryhmässä ovat edustettuina ympäristöministeriö, liikenneministeriö, sisäasiainministeriö, merenkululaitos, Suomen Ympäristökeskus, Suomen Satamaliitto, Suomen Varustamoyhdistys, Alands Redarförening, Ulkomaanliikenteen Pientonnistoyhdistys sekä Oljy- ja kaasualan Keskusliitto.

4.2. Lausunnot

Alustavasta esitysluonnoksesta on pyydetty lausunto ulkoasiainministeriöltä, oikeusministeriöltä, sisäasiainministeriöltä, puolustusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, ympäristöministeriöltä, Ahvenanmaan maakuntahallitukselta, lääninhallituksilta, Suomen Kuntaliitolta, merenkululaitokselta, merentutkimuslaitokselta, tielaitokselta, Suomen ympäristökeskukselta, Suomen Varustamoyhdistykseltä, Ålands Redarföreningiltä, Ulkomaanliikenteen Pientonnistoyhdistykseltä, Suomen Konepäälystöliitolta, Suomen Laivanpäälystöliitolta, Suomen Merimies-Unionilta, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitolta ja Oljy- ja kaasualan Keskusliitolta.

Tarkennetusta esityksestä on pyydetty lausunnot ulkoasiainministeriöltä, oikeusministeriöltä, sisäasiainministeriöltä, puolustusministeriöltä, ympäristöministeriöltä, Ahvenanmaan maakuntahallitukselta, merenkululaitokselta, Suomen Ympäristökeskukselta, Suomen Varustamoyhdistykseltä, Ålands Redarföreningiltä, Ulkomaanliikenteen Pientonnistoyhdistykseltä, Suomen Konepäälystöliitolta, Suomen Laivanpäälystöliitolta, Suomen Merimies-Unionilta, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitolta, Oljy- ja kaasualan Keskusliitolta ja Suomen Satamaliitolta.

Lausunnoissa on suhtauduttu pääosin myönteisesti esitykseen. Lausunnoissa esitetyt kannanotot on otettu huomioon esityksen jatkovalmistelussa.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Yhtenäisen maksujärjestelmän luomista satamille ja satamien jätehuoltosuunnitelmia koskevien Helsingin komission maaliskuussa 1998 hyväksymien suositusten täytäntöönpanoa selvitetään ympäristöministeriön asettamassa alusjätetyöryhmässä. Tarkoituksena on panna nämä suositukset aikanaan täytäntöön erikseen työryhmän ehdotuksen pohjalta. Tätä esitystä annettaessa työryhmän työ on vielä kesken.

Euroopan komissio on antanut heinäkuussa 1998 ehdotuksen neuvoston direktiiviksi aluksilla syntyvän jätteen ja lastijäämien vastaanottopalveluista satamissa. Direktiiviehdotus ja Helsingin komission maaliskuussa 1998 hyväksymät suositukset käsittelevät olennaisilta osiltaan samoja kysymyksiä. Direktiiviehdotukseen sisältyy muun muassa pakollisen jätteentoimituksen periaate sekä säännökset aluksille asetettavasta ennakoilmoitusvelvollisuudesta. Direktiiviehdotuksen käsittely neuvostossa on kesken. Direktiiviehdotus on annettu tiedoksi eduskunnalle (U 91/1998).

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

3 §. Helsingin komissio hyväksyi maaliskuussa 1998 suosituksen alusten ilmoitusvelvollisuudesta (suositus 19/11). Suosituksen mukaan alusten tulee ilmoittaa satamille jätteistään 24 tuntia ennen satamaan saapumista. Poikkeuksen ilmoitusvelvollisuudesta voivat saada säännöllisessä liikenteessä olevat alukset. Suositus koskee vetoisuudeltaan vähintään 150 bruttotonnin öljysäiliöaluksia, muita aluksia, joiden bruttovetoisuus on vähintään 400, sekä kaikkia kemikaalisäiliö-

aluksia. Ilmoitusvelvollisuus helpottaa satamien varautumista jätteiden vastaanottamiseen.

Alusjätelain 9 §:n mukaan aluksen päällikkö on velvollinen pitämään kirjaa ja tekemään ilmoituksia asioista, joilla on merkitystä aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisen kannalta siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Lain 3 §:n 3 momentin nojalla voidaan asetuksella antaa säännöksiä öljy-, kemikaali- ja kaasusäiliöalusten kuljetuksiin liittyvistä ilmoitusvelvollisuuksista. Merenkululaitos voi 4 momen-

tin nojalla antaa määräyksiä 3 momentissa mainituista ilmoitusvelvollisuuksista.

Esityksessä ehdotetaan kuljetuksiin liittyvää ilmoitusvelvollisuutta koskeva asetuksenantovaltuus laajennettavaksi koskemaan kaikkia aluksia. Samalla ehdotetaan alusjätelain 3 §:n 3 momenttiin lisättäväksi asetuksenantovaltuus alusten jätehuoltoon liittyvistä ilmoitusvelvollisuuksista. Tarkoituksena on asetuksella säätää, että Itämeren alueella olevaan satamaan saapuvan suomalaisen aluksen ja Suomen alueella olevaan satamaan saapuvan ulkomaisen aluksen on annettava tulosatamaan aluksesta peräisin olevia jätteitä ja lastijätteitä koskeva ilmoitus merenkululaitoksen vahvistaman kaavan mukaisesti vähintään 24 tuntia ennen satamaan saapumista. Säännös koskisi kaikkia kemikaalisäiliöaluksia, öljysäiliöaluksia, joiden bruttovetoisuus on vähintään 150, sekä muita aluksia, joiden bruttovetoisuus on vähintään 400.

Lisäksi lain 3 §:ään ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan merenkululaitos voi myöntää poikkeuksia alusten kuljetuksiin ja jätehuoltoon liittyvistä ilmoituksista. Tarkoituksena on asetuksella säätää, että merenkululaitos myöntää jätehuoltoon liittyvästä ilmoitusvelvollisuudesta poikkeuksia aluksille, jotka ovat säännöllisessä liikenteessä ja joilla on jätehuoltosopimus pätevän jätehuoltoalan yrityksen tai sataman kanssa.

Tarkoituksena on myös poistaa lain 3 §:n 4 momentista liikenneministeriölle annettu valtuus antaa tarkempia määräyksiä ja ohjeita 3 §:n 1—3 momentin mukaisista asioista.

5 §. Ehdotettu pykälä koskisi päästöjen valvontaa tilanteessa, jossa ulkomainen alus on satamassa tai ankkurissa Suomen vesialueella tai purjehtii Suomen vesialueella, kuitenkin 5 a §:ssä säädetyn aluemerta koskevin poikkeuksin. Suomalaisen aluksen osalta pykälän soveltamisalaa ei olisi alueellisesti rajoitettu lainkaan, vaan se koskisi suomalaista alusta sekä Suomen vesialueella että sen ulkopuolella. Ulkomaisten alusten osalta sääntely perustuu muun muassa YK:n merioikeusyleissopimuksen (SopS 49-50/1996) 220 artiklan 1 kappaleeseen, jonka mukaan satamavaltiolla on laajat valtuudet ryhtyä toimenpiteisiin ulkomaista alusta kohtaan, kun alus on vapaaehtoisesti valtion satamassa.

Pykälän 1 momentti sisältäisi alusjätelain ja alusturvallisuuden valvonnasta annetun lain (370/1995), jäljempänä alusturvallisuus-

laki, soveltamisalojen rajausta selventävän säännöksen. Alusturvallisuuslain soveltamisalan piiriin kuuluu alusturvallisuutta koskevien säännösten ja määräysten valvonta. Alusturvallisuuden käsite määritellään alusturvallisuuslain 2 §:ssä siten, että käsitteeseen kuuluu aluksen merikelpoisuus, aluksen turvallinen käyttö ja turvalliseen käyttöön liittyvät johtamisjärjestelmät, laivanisännän turvallisuusjohtamisjärjestelmä sekä aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäiseminen. Alusturvallisuuslakia sovelletaan sen 4 §:n mukaan alukseen, jota käytetään kaupparenkulkuun Suomen vesialueella sekä suomalaisen alukseen myös Suomen vesialueen ulkopuolella. Alusturvallisuuslain säätämisen jälkeen alusjätelakiin jäivät edelleen säännökset päästöjen valvonnasta, näytteiden otosta öljyn tai muun vahingollisen aineen alkuperän selvittämiseksi sekä matkan keskeyttämiseksi liikennerajoituksen toimeenpanemiseksi.

Pykälän 1 momentin mukaan aluksen rakenteisiin, varusteisiin, laitteisiin, toimintoihin ja järjestelyihin kohdistuvasta valvonnasta ja siihen liittyvästä tarkastuksesta ja muista toimenpiteistä Suomen vesialueella ja suomalaisen aluksen osalta myös sen ulkopuolella säädetään alusturvallisuuslaissa.

Tapahtuneiden päästöjen selvittämiseen sovellettaisiin alusjätelakia. Toimivaltaisia viranomaisia olisivat merenkululaitoksen alusturvallisuusasioita hoitavan yksikön päällikkö tai hänen määräämänsä virkamies eli alusturvallisuuden valvontaviranomainen (sama viranomainen kuin alusturvallisuuslaissa) sekä rajavartiolaitosviranomainen ja poliisi. Viranomaisilla olisi pykälän 2 momentin mukaan tapahtuneiden päästöjen selvittämiseksi oikeus suorittaa aluksella muita kuin alusturvallisuuslain mukaisia tarkastuksia. Nämä tarkastukset sisältäisivät esimerkiksi näytteiden oton vedessä havaitun öljyn tai muun vahingollisen aineen alkuperän selvittämiseksi, tietojen vaatimisen alukselta tai aluksen öljy- ja jätepäiväkirjojen tarkastuksen.

Pykälän 3 momentin mukaan viranomaisilla olisi oikeus pysäyttää alus tapahtuneiden päästöjen selvittämiseksi tai jos alus ei noudata 4 §:n nojalla määrättyä rajoitusta. Sana pysäyttäminen sisältää vakiintuneen tulkinnan mukaan myös oikeuden ryhtyä oikeudellisiin toimenpiteisiin, mukaan lukien oikeuden pidättää alus.

Viranomaiset voisivat 3 momentin nojalla pysäyttää aluksen myös, kun olisi selviä pe-

rusteita epäillä, että aluksen matkaan jostakin erityisestä syystä liittyy välitön vesien pilaantumisen vaara. Näin pysäyttämisoikeutta voitaisiin käyttää jo ennaltaehkäisevästi tarvitsematta odottaa, että rikkomus on jo tapahtunut. Ennaltaehkäisevä pysäyttämisoikeus alusjätelain nojalla rajoittuisi muihin kuin aluksen rakenteisiin, varusteisiin, laitteisiin, toimintoihin ja järjestelyihin liittyviin syihin. Näiden syiden perusteella alus voidaan pysäyttää ennaltaehkäisevästi alusturvallisuuslain 14 §:n perusteella.

Vesien välitön pilaantumisvaara voi kuitenkin aiheutua myös muusta kuin aluksen rakenteissa tai varusteissa olevasta viasta. Alusjätelain ennaltaehkäisevää säännöstä aluksen soveltaa esimerkiksi tilanteissa, joissa aluksen jätessäiliö on liian täynnä, jotta alus voisi jatkaa matkaansa seuraavaan satamaan tyhjentämättä välillä säiliötä. Ennaltaehkäisevä pysäytys-oikeus mahdollistaisi tällöin myös esityksessä lain 27 a §:ssä säädetäväksi ehdotetun alusjätteiden jättöpakon valvonnan.

Pykälän 4 momentissa todettaisiin voimassa olevan lain mukaisesti, että pykälässä mainitut toimenpiteet koskevat vain soveltuvin osin puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen aluksia. Alusjätelain 32 §:ssä taas säädetään, että vieraan valtion omistaman aluksen tai sota-aluksen oikeudellisesta asemasta sovelletaan, mitä kansainvälisten sopimusten mukaan on määriteltä. Merioikeusyleissopimuksen 236 artiklan mukaan yleissopimuksen määräyksiä meriympäristön suojelusta ja säilyttämisestä ei sovelleta sotaluksiin tai muihin valtion omistamiin tai käytämiin aluksiin, joita käytetään kyseisellä hetkellä muihin kuin valtion kaupallisiin tehtäviin.

5 a §. Ehdotuksen mukaan 5 §:n säännöksiä sovellettaisiin suomalaisen alukseen myös silloin, kun alus purjehtii Suomen vesialueella tai sen ulkopuolella. Sama sääntely ei kuitenkaan ole mahdollinen ulkomaisen aluksen osalta silloin, kun alus purjehtii Suomen aluemerellä, koska silloin rantavaltion on noudatettava merioikeusyleissopimuksen 220 artiklassa asetettuja rajoituksia toimivallan osalta. Suomalaisen ja ulkomaisen aluksen kohtelussa olisi siten eroja silloin, kun ne purjehtivat Suomen aluemerellä.

Silloin, kun ulkomainen alus purjehtii Suomen sisäisillä aluevesillä taikka järvillä, joilla tai kanavilla olisi kuitenkin voitava soveltaa Suomen lainsäädäntöä ilman rajoituksia.

Koska merioikeusyleissopimuksen tämän lainsäädäntöehdotuksen yhteydessä käsiteltävät artikkelit koskevat nimenomaan valtion aluemerta, yleissopimuksen ei voida katsoa rajoittavan Suomen lainkäyttövaltaa ulkomaisiin aluksiin nähden edellä mainituilla sisäisillä vesialueilla. Tältä osin voitaisiin siten soveltaa ulkomaisiin aluksiin samoja säännöksiä kuin suomalaisiin aluksiin.

Ehdotettu 5 a § koskisi ulkomaista alusta, joka purjehtii Suomen aluemerellä ja joka on siellä aiheuttanut päästöjä. Pykälä sisältäisi merioikeusyleissopimuksen 220 artiklan 2 kappaleeseen perustuvat säännökset. Pykälän mukaan alusturvallisuuden valvontaviranomaisella sekä rajavartiolaitoksen poliisilla olisi oikeus ryhtyä 5 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin silloin, kun on selviä perusteita epäillä, että aluemerellä purjehtiva ulkomainen alus on siellä ollessaan aiheuttanut päästöjä.

Yleissopimukseen perustuva edellytys toimenpiteisiin ryhtymiselle olisi, että on selviä perusteita epäillä (*clear grounds for believing*), että aluksella on syyllistytty rikkomukseen. Mainitun edellytyksen tarkoituksena on luoda jonkinlainen tasapaino yhtäältä alusten vapaan kulun turvaamisen ja toisaalta toimenpiteisiin ryhtymisen oikeutuksen välillä. Kansainvälisesti ei ole määriteltä tarkkaan, mitkä seikat voisivat muodostaa selvät perusteet epäilykselle. Käsitteelle joudutaan pitkälti antamaan sisältö käytännön tilanteissa kokonaisharkinnan perusteella. Käsitteen tulkinta voi myös konkretisoitua Itämeren maiden viranomaisyhteistyön puitteissa ja muiden maiden kokemusten valossa. Selvänä perusteena epäilylle voidaan kuitenkin esimerkiksi pitää ilmapalvonnessa tehtyä havaintoa aluksen liikkeistä ja siihen selkeästi liittyvästä öljyhavainnosta vedessä.

5 b §. Aluksiin lain 5 ja 5 a §:n perusteella kohdistetut toimenpiteet tulisi ehdotetun pykälän mukaan suorittaa aina siten, ettei aluksille aiheudu tarpeetonta viivytystä.

27 a §. Helsingin komissio hyväksyi maaliskuussa 1998 suosituksen (suositus 19/7), jolla muutettiin Helsingin sopimuksen IV liitettä siten, että siihen lisättiin uusi 8a sääntö, jonka mukaan aluksen tulee jättää jätteensä satamaan aina ennen satamasta lähtöään (alusjätteiden jättöpakko). Säännön mukaan viranomaiset voivat myöntää poikkeuksia jättöpakosta ottaen huomioon esimerkiksi sen, että lyhyillä matkoilla olevat matkustajalautat tarvitsevat erityisjärjestelyjä.

Lisäksi aluksella pitäisi antaa pitää pieniä jätemääriä, joiden tyhjentäminen vastaanottolaitteisiin olisi kohtuutonta.

Ehdotettuun 27 a §:ään on tarkoitus sisällyttää alusjätteiden jättöpakkoa koskeva säännös. Ehdotetun pykälän mukaan asetuksella säädettäisiin tarkemmin alusjätteiden jättöpakosta sekä sitä koskevista poikkeuksista. Asetuksella olisi tarkoitus säätää, että aluksen jäteastioissa tai -tankeissa olevia vähäisiä jätemääriä ei kuitenkaan tarvitse jättää vastaanottolaitteisiin. Vähäisen jätemäärän määrittelystä on tarkoitus sopia yhteisesti Itämeren valtioiden kesken. Helsingin komission merenkulkukomitea perusti lokakuussa 1998 kirjeenvaihtotyöryhmän muun muassa tätä kysymystä selvittämään.

Alusjätteiden jättöpakko täydentää lakiin jo sisältyvää vahingollisten aineiden päästökieltoa. Päästökiellon mukaan vahingolliset aineet on jätettävä maihin MARPOL-yleissopimuksen mukaisesti eikä niitä saa päästää mereen. Alus saa kuitenkin itse vapaasti päättää, mihin satamaan se jätteensä jättää. Jättöpakon mukaan aluksen on aina jätettävä jätteensä satamaan ennen sieltä lähtöä. Alusjätteiden jättöpakon avulla pyritään siihen, että aluksilla olisi merimatkan aikana mahdollisimman vähän jätteitä ja että jätekuoritus jakaantuisi mahdollisimman tasaisesti Itämeren rantavaltioiden kesken.

Merenkulkulaitos voisi myöntää poikkeuksia alusjätteiden jättöpakosta asetuksella tarkemmin säädettävin edellytyksin. Asetuksella olisi tarkoitus säätää, että merenkulkulaitos myöntää poikkeuksia alusjätteiden jättöpakosta aluksille, jotka ovat säännöllisessä liikenteessä ja joilla on jätehuoltosopimus pätevän jätehuoltoalan yrityksen tai sataman kanssa.

2. Tarkemmat säännökset

Alusjätelain edellä kuvatut muutokset aiheuttavat muutoksia myös alusjäteasetukseen. Esityksen liitteenä on luonnos asetusmuutokseksi.

3. Voimaantulo

Helsingin sopimuksen IV liitteen muutosten oli tarkoitus tulla alunperin voimaan 1

päivänä tammikuuta 2000, mutta niiden voimaantulo siirtyi Euroopan yhteisön ja Suomen ilmoitettua 1 päivään tammikuuta 1999 mennessä, etteivät ne voineet sisäisten hyväksymisprosessien keskeneräisyyden vuoksi vielä hyväksyä liitteen muutoksia. Liitteen muutokset katsotaan nyt hyväksytyiksi, jollei 1 päivään heinäkuuta 1999 mennessä yksikään Helsingin sopimuksen sopimuspuolista ole vastustanut muutosta. Jos muutokset katsotaan tällöin hyväksytyiksi, ne tulevat voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2000.

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

4. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus Helsingin sopimuksen IV liitteen muutoksen hyväksymiselle

Esityksessä ehdotettuun lainmuutokseen sisältyvä ehdotus alusjätteiden jättöpakosta mahdollistaa sen, että Suomi voi hyväksyä Helsingin sopimuksen IV liitteeseen maaliskuussa 1998 tehdyn muutoksen siltä osin kuin liitteeseen lisätty uusi 8 a sääntö. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 19/1995 vp) pitänyt tärkeänä, että asiasisältöisiä voimaansaattamislakeja käytettäessä myös sopimuksen hyväksymisestä päätetään nimenomaisesti eduskunnassa. Tämän kantansa valiokunta on vahvistanut vuonna 1998 antamassaan lausunnossa (PeVL 4/1998 vp). Esitykseen sisältyykin nimenomainen sopimuksen hyväksymistä koskeva ponsi.

Edellä olevan perusteella ja hallitusmuodon 33 §:n mukaisesti esitetään:

että Eduskunta hyväksyisi ne Itämeren alueen merellisen ympäristön suojelua koskevan yleissopimuksen IV liitteeseen 26 päivänä maaliskuuta 1998 tehdyn muutoksen määräykset, jotka vaativat Eduskunnan suostumuksen.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä 16 päivänä heinäkuuta 1979 annetun lain (300/1979) 3 §:n 1, 3 ja 4 momentti sekä 5 §, sellaisina kuin niistä ovat, 3 §:n 3 ja 4 momentti laissa 589/1994 ja 5 § osaksi laissa 371/1995, sekä

lisätään lakiin uusi 5 a, 5 b ja 27 a § seuraavasti:

3 §

Asetuksella voidaan antaa vesien pilaantumisen ehkäisemiseksi tarpeellisia säännöksiä suomalaisen aluksen sekä Suomen satamiin tai satamista tai sisävesialueella liikennöivän ulkomaisen aluksen rakenteesta, varusteista, miehityksestä ja käytöstä.

Lisäksi asetuksella voidaan antaa säännöksiä alusten kuljetuksiin sekä jätehuoltoon liittyvistä ilmoitusvelvollisuuksista.

Merenkululaitos voi, sen mukaan kuin asetuksella säädetään, antaa määräyksiä ja ohjeita 1 momentissa tarkoitettujen alusten rakenteeseen, varusteisiin, miehitykseen ja käyttöön ja 3 momentissa mainittuihin ilmoituksiin liittyvistä teknisistä yksityiskohdista sekä myöntää poikkeuksia 3 momentissa mainituista ilmoitusvelvollisuuksista.

5 §

Aluksen rakenteisiin, varusteisiin, laitteisiin, toimintoihin ja järjestelyihin kohdistuvasta valvonnasta ja siihen liittyvästä tarkastuksesta ja muista toimenpiteistä Suomen vesialueella ja suomalaisen aluksen osalta myös Suomen vesialueen ulkopuolella säädetään alusturvallisuuden valvonnasta annetussa laissa (370/1995).

Merenkululaitoksen alusturvallisuusasioita hoitavan yksikön päälliköllä ja hänen määräämällään virkamiehellä, jäljempänä alusturvallisuuden valvontaviranomainen, sekä rajavartioviranomaisella ja poliisilla on oikeus tapahtuneiden päästöjen selvittämiseksi suorittaa suomalaisella aluksella muita tarkastuksia, kuten ottaa näytteitä vedessä havaitun öljyn tai muun vahingollisen aineen alkuperän selvittämiseksi. Sama koskee ulkomaista alusta sen ollessa satamassa tai ankkurissa Suomen vesialueella tai sen pur-

jehtiessa Suomen vesialueella, Suomen aluemerellä purjehtivan aluksen osalta kuitenkin 5 a §:ssä säädetyn edellytyksin.

Milloin tapahtuneiden päästöjen selvittäminen tai 4 §:n nojalla määrätyn liikennerajoituksen toimeenpaneminen sitä vaatii taikka milloin on perusteltua syytä epäillä, että aluksen matkaan jostakin muusta kuin aluksen rakenteisiin, varusteisiin, laitteisiin, toimintoihin ja järjestelyihin liittyvästä syystä liittyy välitön vesien pilaantumisen vaara, alusturvallisuuden valvontaviranomainen sekä rajavartioviranomainen ja poliisi voi pysäyttää aluksen sen ollessa satamassa tai ankkurissa Suomen vesialueella. Sama koskee suomalaista alusta sen purjehtiessa Suomen vesialueella tai sen ulkopuolella ja ulkomaista alusta sen purjehtiessa Suomen vesialueella, Suomen aluemerellä purjehtivan aluksen osalta kuitenkin 5 a §:ssä säädetyn edellytyksin.

Tämän pykälän 2 ja 3 momentissa tarkoitettut toimenpiteet koskevat vain soveltuvien osin puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen aluksia.

5 a §

Kun on perusteltua syytä epäillä, että Suomen aluemerellä purjehtiva ulkomainen alus on ollessaan Suomen aluemerellä aiheuttanut päästöjä, alusturvallisuuden valvontaviranomainen sekä rajavartioviranomainen ja poliisi voi ryhtyä kaikkiin 5 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin.

5 b §

Edellä 5 ja 5 a §:ssä tarkoitettut toimenpiteet on aina suoritettava siten, ettei alukselle aiheudu tarpeetonta viivytystä.

27 a §

Suomalaisen aluksen, joka saapuu Itämeren alueella olevaan satamaan, ja ulkomaisen aluksen, joka saapuu Suomen alueella olevaan satamaan, on ennen kuin alus lähtee satamasta jätettävä satamassa oleviin jätteiden vastaanottolaitteisiin 2—4 luvussa mainitut vahingolliset aineet, joita ei alusten aiheuttaman meren pilaantumisen ehkäisemisestä vuonna 1973 tehtyyn kansainväliseen yleissopimukseen liittyvän vuoden 1978 pöytäkirjan (SopS 51/1983) ja

Itämeren alueen merellisen ympäristön suojelua koskevan yleissopimuksen (SopS 12/1980) mukaan saa päästää Itämeren alueella mereen.

Asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä sekä säätää poikkeuksia alusjätteiden jättöpakosta.

Merenkulkulaitos voi, siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään, myöntää poikkeuksia aluksia koskevasta alusjätteiden jättöpakosta.

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Helsingissä 21 päivänä toukokuuta 1999

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Liikenneministeri Olli-Pekka Heinonen

Laki

aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä 16 päivänä heinäkuuta 1979 annetun lain (300/1979) 3 §:n 1, 3 ja 4 momentti sekä 5 §, sellaisina kuin niistä ovat, 3 §:n 3 ja 4 momentti laissa 589/1994 ja 5 § osaksi laissa 371/1995, sekä

lisätään lakiin uusi 5 a, 5 b ja 27 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

3 §

Asetuksella voidaan antaa vesien pilaantumisen ehkäisemiseksi tarpeellisia säännöksiä suomalaisen aluksen sekä kauppamerenkulkuun Suomen satamien välillä tai sisävesialueella käytettävän aluksen rakenteesta, varusteista, miehityksestä ja käytöstä.

Lisäksi asetuksella voidaan antaa säännöksiä öljy-, kemikaali- ja kaasusäiliöalusten kuljetuksiin liittyvistä ilmoitusvelvollisuuksista.

Liikenneministeriö voi, sen mukaan kuin asetuksella säädetään, antaa tarkempia määräyksiä ja ohjeita 1—3 momentissa mainituista asioista. Lisäksi merenkulkuhallitus voi, sen mukaan kuin asetuksella säädetään, antaa määräyksiä ja ohjeita 1 momentissa tarkoitettujen alusten rakenteeseen, varusteisiin, miehitykseen ja käyttöön sekä 3 momentissa mainittuihin ilmoituksiin liittyvistä teknisistä yksityiskohdista.

5 §

Merenkuluntarkastajalla on oikeus tarkastaa alus sen ollessa satamassa tai ankkurissa Suomen vesialueella sen selvittämiseksi, onko aluksella rikottu tätä lakia taikka sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä.

Ehdotus

3 §

Asetuksella voidaan antaa vesien pilaantumisen ehkäisemiseksi tarpeellisia säännöksiä suomalaisen aluksen sekä Suomen satamiin tai satamista tai sisävesialueella liikennöivän ulkomaisen aluksen rakenteesta, varusteista, miehityksestä ja käytöstä.

Lisäksi asetuksella voidaan antaa säännöksiä alusten kuljetuksiin sekä jätehuoltoon liittyvistä ilmoitusvelvollisuuksista.

Merenkululaitos voi, sen mukaan kuin asetuksella säädetään, antaa määräyksiä ja ohjeita 1 momentissa tarkoitettujen alusten rakenteeseen, varusteisiin, miehitykseen ja käyttöön ja 3 momentissa mainittuihin ilmoituksiin liittyvistä teknisistä yksityiskohdista sekä myöntää poikkeuksia 3 momentissa mainituista ilmoitusvelvollisuuksista.

5 §

Aluksen rakenteisiin, varusteisiin, laitteisiin, toimintoihin ja järjestelyihin kohdistuvasta valvonnasta ja siihen liittyvästä tarkastuksesta ja muista toimenpiteistä Suomen vesialueella ja suomalaisen aluksen osalta myös Suomen vesialueen ulkopuolella säädetään alusturvallisuuden valvonnasta annettussa laissa (370/1995).

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Merenkuluntarkastaja voi kieltää aluksen lähdön tai keskeyttää sen matkan, jos kysymyksessä on 4 §:n nojalla määrätyn liikennerajoituksen toimeenpano tai jos aluksella on törkeästi rikottu tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä taikka määräyksiä.

Merenkuluntarkastajalla sekä merivartio- ja poliisiviranomaisella on oikeus vedessä havaitun öljyn tai muun vahingollisen aineen alkuperän selvittämiseksi ottaa näytteitä alukselta ja myös näytteen ottamista varten tarvittavaksi ajaksi keskeyttää aluksen matka.

Tässä pykälässä mainitut toimenpiteet koskevat vain soveltuvin osin puolustuslaitoksen ja rajavartiolaitoksen aluksia, ja ne on aina suoritettava siten, ettei alukselle aiheudu tarpeetonta viivytystä.

Merenkulkulaitoksen alusturvallisuusasioita hoitavan yksikön päälliköllä ja hänen määrämällään virkamiehellä, jäljempänä alusturvallisuuden valvontaviranomainen, sekä rajavartioviranomaisella ja poliisilla on oikeus tapahtuneiden päästöjen selvittämiseksi suorittaa suomalaisella aluksella muita tarkastuksia, kuten ottaa näytteitä vedessä havaitun öljyn tai muun vahingollisen aineen alkuperän selvittämiseksi. Sama koskee ulkomaista alusta sen ollessa satamassa tai ankkurissa Suomen vesialueella tai sen purjehtiessa Suomen vesialueella, Suomen aluemerellä purjehtivan aluksen osalta kuitenkin 5 a §:ssä säädetyn edellytyksin.

Milloin tapahtuneiden päästöjen selvittäminen tai 4 §:n nojalla määrätyn liikennerajoituksen toimeenpaneminen sitä vaatii taikka milloin on perusteltua syytä epäillä, että aluksen matkaan jostakin muusta kuin aluksen rakenteisiin, varusteisiin, laitteisiin, toimintoihin ja järjestelyihin liittyvästä syystä liittyy välitön vesien pilaantumisen vaara, alusturvallisuuden valvontaviranomainen sekä rajavartioviranomainen ja poliisi voi pysäyttää aluksen sen ollessa satamassa tai ankkurissa Suomen vesialueella. Sama koskee suomalaista alusta sen purjehtiessa Suomen vesialueella tai sen ulkopuolella ja ulkomaista alusta sen purjehtiessa Suomen vesialueella, Suomen aluemerellä purjehtivan aluksen osalta kuitenkin 5 a §:ssä säädetyn edellytyksin.

Tämän pykälän 2 ja 3 momentissa tarkoitettut toimenpiteet koskevat vain soveltuvin osin puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen aluksia.

5 a §

Kun on perusteltua syytä epäillä, että Suomen aluemerellä purjehtiva ulkomainen alus on ollessaan Suomen aluemerellä aiheuttanut päästöjä, alusturvallisuuden valvontaviranomainen sekä rajavartioviranomainen ja poliisi voi ryhtyä kaikkiin 5 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin.

5 b §

Edellä 5 ja 5 a §:ssä tarkoitettut toimenpiteet on aina suoritettava siten, ettei alukselle aiheudu tarpeetonta viivytystä.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

27 a §

Suomalaisen aluksen, joka saapuu Itämeren alueella olevaan satamaan, ja ulkomaisen aluksen, joka saapuu Suomen alueella olevaan satamaan, on ennen kuin alus lähtee satamasta jätettävä satamassa oleviin jätteiden vastaanottolaitteisiin 2—4 luvussa mainitut vahingolliset aineet, joita ei Itämeren alueella alusten aiheuttaman meren pilaantumisen ehkäisemisestä vuonna 1973 tehtyyn kansainväliseen yleissopimukseen liittyvän vuoden 1978 pöytäkirjan (SopS 51/1983) ja Itämeren alueen merellisen ympäristön suojelua koskevan yleissopimuksen (SopS 12/1980) mukaan saa päästää mereen.

Asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä sekä säätää poikkeuksia alusjätteiden jättöpakosta.

Merenkululaitos voi, siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään, myöntää poikkeuksia aluksia koskevasta alusjätteiden jättöpakosta.

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Asetus

aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annetun asetuksen muuttamisesta

Liikenneministerin esittelystä

kumotaan aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetun asetuksen (635/1993) 11 ja 25 §,

muutetaan 1 §:n 16 ja 17 kohta, 3 §, 18 §:n otsikko ja johdantokappale sekä 19 § sekä *lisätään* 1 §:ään uusi 18 ja 19 kohta, sekä asetukseen uusi 21 a ja 26 a—26 d § seuraavasti:

1 §

Määritelmiä

Aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annettua lakia (300/79), jäljempänä alusjätelaki, ja tätä asetusta sovellettaessa tarkoitetaan:

16) *kiinteällä jätteellä* sellaista ruoka- ja kotitalousjätettä ja muuta vastaavaa jätettä, tuoreita kaloja ja niiden osia lukuun ottamatta, jota syntyy aluksen tavanomaisen toiminnan aikana ja jota on jatkuvasti tai aika ajoin hävitettävä;

17) *vahingollisella aineella* öljyä, vaarallista nestemäistä ainetta, käymäläjätevettä ja kiinteää jätettä; jos vahingolliseen aineeseen on sekoitettu muuta ainetta, pidetään myös näiden aineiden seosta vahingollisena aineena;

18) *aluksesta peräisin olevilla jätteillä* kaikkia aluksen toiminnasta aiheutuvia jätteitä, mukaan lukien konehuoneesta peräisin olevat öljyiset jätteet, käymäläjätevedet, kiinteät jätteet niin kuin ne on määritelty Marpol 73/78-yleissopimuksen V liitteessä ja lastin kuljetuksesta aiheutuvat jätteet, mukaan lukien lastattaessa tai lasti purettaessa

kannelle jääneet lastijätteet, sälyspuut, tukipuut, kuormalavat, sidos- ja pakkausmateriaalit, vaneri, paperi, pahvi, metalli- ja teräskiinnikkeet; ja

19) *lastijätteillä* aluksen lastiruumissa olevia lastijäänteitä, jotka poistetaan alukselta lastin purkamisen päätyttyä.

3 §

Öljyn päästökielto

Öljyn tai öljypitoisen seoksen päästäminen aluksesta veteen on Suomen vesialueella kielletty.

Alusjätelain 10 §:n 1 momentin kielto päästää öljypitoista seosta aluksesta veteen ei Suomen aluevesillä koske Marpol 73/78 -yleissopimuksen I liitteessä esitetyllä tavalla käsitellyn pilssiveden päästämistä veteen, kun alus on vähintään neljän meripeninkulman etäisyydellä lähimmästä maasta.

Öljyn tai öljypitoisen seoksen päästäminen aluksesta veteen suomalaisesta aluksesta on kielletty myös Suomen vesialueen ulkopuolella Marpol 73/78 -yleissopimuksessa määritetyin poikkeuksin.

18 §

Käymäläjäteveden päästäminen veteen Itämeren alueella aluksista, joiden bruttovetoisuus on 200 tai enemmän

Käymäläjäteveden päästäminen veteen suomalaisesta aluksesta, jonka bruttovetoisuus on 200 tai enemmän tai joka kuljettaa yli 10 henkilöä, on kielletty Itämeren alueella seuraavin poikkeuksin:

19 §

Käymäläjäteveden päästäminen veteen Itämeren alueella aluksista, joiden bruttovetoisuus on vähemmän kuin 200

Käymäläjäteveden päästäminen veteen suomalaisesta huvialuksesta tai aluksesta, jonka bruttovetoisuus on vähemmän kuin 200 tai jonka bruttovetoisuutta ei ole mitattu sekä joka saa kuljettaa enintään 10 henkilöä, on kielletty Itämeren alueella 18 §:ssä mainituin poikkeuksin.

5 luku

Kiinteät jätteet

21 a §

Jätepäiväkirja

Suomalaisessa ulkomaanliikenteessä olevassa aluksessa on joko päällikön tai hänen valvontansa alaisena muun päällystöön kuuluvan pidettävä merenkululaitoksen vahvistaman kaavan mukaista jätepäiväkirjaa.

Asianomaisella viranomaisella ja aluksen ollessa ulkomaan satamassa asianomaisella ulkomaan viranomaisella on oikeus tarkastaa jätepäiväkirja ja pyynnöstä saada siitä päällikön oikeaksi todistama ote. Toimenpiteet, joihin viranomainen tämän momentin säännösten nojalla ryhtyy, on suoritettava mahdollisimman nopeasti ja alusta viivyttelemättä.

Jätepäiväkirja on pidettävä paikassa, jossa se on helposti saatavissa tarkastusta varten, ja sitä on säilytettävä kolme vuotta viimeisen merkinnän tekemisestä.

6 luku

Erinäiset säännökset

26 a §

Etelämantereen suojelu

Aluksista aiheutuvan meren pilaantumisen ehkäisemisestä Etelämanneralueella (60. eteläisen leveyspiirin eteläpuolisella alueella) säädetään Etelämantereen ympäristönsuojelusta annetussa laissa (28/1996) ja asetuksessa (122/1998).

26 b §

Ilmoitusvelvollisuus vahinkotapauksista

Jos aluksesta aiheutuu tämän asetuksen säännösten vastainen vahingollisen aineen päästö veteen tai alusjätelain 11 §:n mukainen tilanne, on aluksen päällikkö velvollinen ilman viivytystä ilmoittamaan asianomaiselle Suomen viranomaiselle asioista, jotka koskevat alusta, sen tilaa, sijaintia, lastia ja tapahtuman laatua.

Aluksen, jonka pituus on vähintään 15 metriä, päällikkö on velvollinen ilmoittamaan asianomaiselle Suomen viranomaiselle 1 momentissa luetelluista asioista myös tilanteissa, joissa päästöä ei ole tapahtunut, mutta päästön mahdollisuus on olemassa, kuten tapauksissa, joissa alus on vaurioitunut, aluksen lasti on siirtynyt tai aluksen koneisto tai varusteet ovat vioittuneet tavalla, joka heikentää navigoinnin turvallisuutta.

Suomen alueen ulkopuolella vastaava ilmoitus on tehtävä lähimmän rantavaltion viranomaiselle Marpol 73/78 -yleissopimuksen I pöytäkirjassa määrätyllä tavalla.

Milloin aluksen päällikkö on estynyt antamasta edellä tarkoitettua ilmoitusta, on aluksen omistajan, rahtaaajan, käyttäjän tai liikennöitsijän tai heidän asiamiehensä otettava vastatakseen aluksen päällikölle kuuluvasta ilmoitusvelvollisuudesta.

26 c §

Itämeren satamiin purjehtivia aluksia koskeva alusjätteiden jättöpakko

Suomalaisen aluksen, joka saapuu Itäme-

ren alueella olevaan satamaan, ja ulkomaisen aluksen, joka saapuu Suomen alueella olevaan satamaan, on ennen kuin alus lähtee satamasta jätettävä satamassa oleviin jätteiden vastaanottolaitteisiin kaikki aluksesta peräisin olevat jätteensä ja lastijätteensä, joita ei Marpol 73/78 -yleissopimuksen ja Itämeren alueen merellisen ympäristön suojelua koskevan yleissopimuksen (SopS 12/1980) mukaan saa päästää Itämeren alueella mereen.

Aluksen jäteastioissa tai -tankeissa olevia vähäisiä jätemääriä ei kuitenkaan tarvitse jättää jätteiden vastaanottolaitteisiin.

Merenkulkulaitos myöntää aluksesta peräisin olevien jätteiden ja lastijätteiden jättöpakkoa koskevia poikkeuksia aluksille, jotka ovat säännöllisessä liikenteessä ja joilla on jätehuoltosopimus pätevän jätehuoltoalan yrityksen tai sataman kanssa.

26 d §

*Alusjätteistä ilmoittaminen purjehdittaessa
Itämeren satamiin*

Suomalaisen aluksen, joka saapuu Itämeren alueella olevaan satamaan, ja ulkomaisen

aluksen, joka saapuu Suomen alueella olevaan satamaan, on annettava tulosatamaan aluksesta peräisin olevia jätteitä ja lastijätteitä koskeva ilmoitus merenkulkulaitoksen vahvistaman kaavan mukaisesti vähintään 24 tuntia ennen satamaan saapumista.

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee kaikkia kemikaalisäiliöaluksia, öljysäiliöaluksia, joiden bruttovetoisuus on vähintään 150, sekä muita aluksia, joiden bruttovetoisuus on vähintään 400.

Merenkulkulaitos myöntää aluksesta peräisin olevien jätteiden ja lastijätteiden ilmoitusvelvollisuutta koskevia poikkeuksia aluksille, jotka ovat säännöllisessä liikenteessä ja joilla on jätehuoltosopimus pätevän jätehuoltoalan yrityksen tai sataman kanssa.

Tämä asetus tulee voimaan päivänä
kuuta .

Tämän asetuksen 19 §:ää sovelletaan kuitenkin vasta 1 päivästä tammikuuta 2005 pykälässä tarkistettuihin aluksiin, jotka on rakennettu ennen 1 päivää tammikuuta 2000.

(Suomennos)

Itämeren alueen merellisen ympäristön suojelua koskevan yleissopimuksen IV liitteen muutos

Lisätään uusi 7 a sääntö Helsingin yleissopimuksen IV liitteeseen:

7 a sääntö: Muiden alusten käymäläjäteveden tyhjentäminen

A. Vaatimustenmukaisuus

Kaikkien muiden käymälöillä varustettujen alusten, mukaan luettuina huvialukset, joita ei tarkoiteta 7 säännössä olevassa B kohdassa, on oltava 7 säännössä olevan A, C ja D kohdan vaatimusten mukaiset

a) 1 päivänä tammikuuta 2005 ennen 1 päivää tammikuuta 2000 valmistuneiden alusten osalta ja

b) tämän säännön tullessa voimaan 1 päivänä tammikuuta 2000 tai sen jälkeen valmistuneiden alusten osalta.

B. Käymäläjärjestelmät

Edellä A kohdassa tarkoitetut alukset on varustettava käymäläjätevedtä varten käymäläjärjestelmillä Helsingin komission hyväksymien suuntaviivojen mukaisesti.

C. Vastaanottolaitteet

1. 7 säännössä olevan E kohdan 1 alakohdtaa sovelletaan tarvittaessa A kohdassa tarkoitettuihin aluksiin.

2. Jotta vastaanottolaitteiden putket voitaisiin yhdistää A kohdassa tarkoitettujen alusten tyhjennysputkeen, kummatkin putket on varustettava standardiliitoksella Helsingin komission hyväksymien suuntaviivojen mukaisesti.

Amendment to the Annex IV of the Convention on the Protection of the Marine Environment of the Baltic Sea Area

A new Regulation 7 bis in Annex IV of the Helsinki Convention is inserted:

Regulation 7 bis: Discharge of sewage by other ships

A. Compliance

All other ships including pleasure craft not referred to in paragraph B of Regulation 7 fitted with toilets shall comply with the provisions of paragraphs A, C and D of Regulation 7 as follows:

a) on 1 January 2005 for ships built before 1 January 2000, and

b) upon the entry into force of this Regulations for ships built on or after 1 January 2000.

B. Toilet retention systems

Ships referred to in paragraph A shall be fitted with toilet retention systems for sewage in accordance with guidelines approved by the Helsinki Commission.

C. Reception facilities

1. Paragraph E 1 of Regulations 7 shall apply, as appropriate, to ships referred to in Paragraph A.

2. To enable pipes of reception facilities to be connected with the discharge pipeline of ships referred to in Paragraph A, both lines shall be fitted with a standard discharge connection in accordance with guidelines approved by the Helsinki Commission.

Lisätään uusi 8 a sääntö Helsingin yleissopimuksen IV liitteeseen:

8 a sääntö: Kaikkien jätteiden pakollinen tyhjentäminen vastaanottopaikkaan

A. Määritelmät

Tässä säännössä tarkoitetaan

1. "aluksesta peräisin olevalla jätteellä" kaikkea aluksen käytössä syntyvää jätettä, mukaan luettuina konehuoneesta peräisin olevat jätteet, käymäläjätevesi ja kiinteä jäte, sellaisina kuin ne on määritelty MARPOL 73/78 -yleissopimuksen V liitteessä, sekä lastiin liittyvä jäte, mukaan luettuina mutta ei yksinomaan lastaamisessa/purkamisessa aiheutuvat hukat ja vuodot, säilytyspuut, tuet, kuormalavat, vuoraus- ja pakkausmateriaali, vaneri, paperi, pahvi, rautalanka- ja teräshihnat,

2. "lastijäämällä" sellaisia lastimateriaalin jäämiä laivan lastiruumassa, jotka on poistettava lastin purkamisen jälkeen.

B. Jätteen tyhjentäminen vastaanottopaikkaan

Alusten on ennen satamasta lähtöä tyhjentävä vastaanottopaikkaan kaikki sellainen aluksesta peräisin oleva jäte, jota ei saa laskea mereen Itämeren alueella MARPOL 73/78 -yleissopimuksen ja tämän yleissopimuksen nojalla. Kaikki lastijäämä on ennen satamasta lähtöä tyhjennettävä vastaanottopaikkaan MARPOL 73/78 -yleissopimuksen vaatimusten mukaisesti.

C. Vapautukset

1. Viranomaiset voivat myöntää vapautuksia kaiken jätteen tyhjentämisestä vastaanottopaikkaan ottaen huomioon, että esimerkiksi lyhyillä matkoilla olevat matkustajalautat tarvitsevat erityisjärjestelyjä. Viranomaisten on ilmoitettava myönnettyistä vapautuksista Helsingin komissiolle.

2. Jos vastaanottolaitteet ovat riittämättömät, alukset saavat pitää jätteen asianmukaisella tavalla aluksessa ja jättää sen seuraavaan sopivaan vastaanottopaikkaan. Satamaviranomaisen tai vastaanottoaikan hoitajan on annettava alukselle asiakirja, jossa on

A new Regulation 8 bis in Annex IV of the Helsinki Convention is inserted:

Regulation 8 bis: Mandatory discharge of all wastes to a port reception facility

A. Definitions

For the purpose of this Regulation:

1. "Ship-generated wastes" means all residues generated during the service of the ship, including oily residues from engine room spaces, sewage, and carbage as defined in Annex V of MARPOL 73/78, cargo associated waste including but not limited to loading/unloading excess and spillage, dunnage, shoring, pallets, lining and packing materials, plywood, paper, cardboard, wire and steel strapping;

2. "Cargo residues" means the remnants of any cargo material on board in cargo holds which remain for disposal after unloading procedures are completed.

B. Discharge of wastes to a reception facility

Before leaving port ships shall discharge all ship-generated wastes, which are not allowed to be discharged into the sea in the Baltic Sea Area in accordance with MARPOL 73/78 and this Convention, to a port reception facility. Before leaving port all cargo residues shall be discharged to a port reception facility in accordance with the requirements of MARPOL 73/78.

C. Exemptions

1. Exemptions may be granted by the Administration from mandatory discharge of all wastes to a port reception facility taking into account the need for special arrangements for, e.g., passenger ferries engaged in short voyages. The Administration shall inform the Helsinki Commission on the issued exemptions.

2. In case of inadequate reception facilities ships shall have the right to properly stow and keep wastes on board for delivery to next adequate port reception facility. The Port Authority or the Operator shall provide a ship with a document informing on inad-

tieto vastaanottolaitteiden riittämättömyydestä.

3. Aluksen pitäisi antaa pitää aluksella pieniä jätemääriä, joiden tyhjentäminen vastaanottoaikkaan olisi kohtuutonta.

equacy of reception facilities.

3. A ship should be allowed to keep on board minor amounts of wastes which are unreasonable to discharge to port reception facilities.

